

C. WRIGHT MILLS

Kaksi teosta — C. Wright Mills, *The Marxists* (Dell Publishing Company, New York 1962) ja Irving L. Horowitz (ed.), *Power, Politics, and People: The Collected Essays of C. Wright Mills* (Ballantine Publishers, New York 1963) — ovat hiljattain tuoneet oman lisänsä maaliskuussa 1962 kuolleen amerikkalaisen tutkijan C. Wright Millsin rikkaaseen tuotantoon. *The Marxists* oli hänen kymmenes ja viimeinen teoksensa. Mills oli luovimmillaan sosiologina (*The Sociological Imagination*, 1959), tieteellisesti parhaimmillaan sosiaalipsykologina (*Character and Social Structure* yhdessä Hans Gerthin kanssa, 1953) ja dynaamisimmillaan poliittisena sosiologina, jollaiseksi hänellä oli jokseenkin poleeminen ote (*The Power Elite*, 1956; *White Collar*, 1951; *The Causes of World War Three*, 1958; *Listen Yankee: The Revolution in Cuba*, 1960). *The Marxists* ei kuulu Millsin huomattavimpiin aikaansaannoksiin, sillä se on ensi sijassa kokoelma marxilaisten kirjoituksia Marxista Che Guevaraan, Millsin oman osuuden jäädessä vähäiseksi.

Marxin ja Engelsin tekstien variaatioiden ja/tai tulkintojen toisinnot ovat melkein poikkeuksetta tärkeitä historiallisia lähteitä marxilaisen ajattelun kehityksen ymmärtämiseksi (ne vievätkin lähes kolme neljännessä sivumäärästä). Tällä hetkellä niillä on sitäkin suurempi merkitys, koska ideologinen skisma Neuvostoliiton ja Kiinan välillä jatkuu ilman, että näkyisi mitään merkkiä sovinnosta. Jokaisen kommunistipuolueen ideologit tutkivat parhaillaan tämäntapaisia kirjoituksia löytääkseen niistä perusteluja kiistassa ottamalleen asenteelle. Sensijaan, että käsittelisin näitä kirjoituksia (joita ovat kirjoittaneet mm. Lenin, Kautsky, Luxemburg, Deutscher, Kardelj, Mao Tse-Tung, Stalin, Hruschtshev, G. D. H. Cole ja Togliatti) rajoitun C. Wright Millsin omiin kommentteihin.

Kirjan alussa Mills »ylistää» Marxia toteamalla, että käymällä käsiksi hänen tuotantoonsa käy samalla käsiksi »jokaiseen nykymaailman yhteiskunnalliseen kysymykseen, jokaiseen sosiaalitutkimuksen suureen ongelmaan ja jokaiseen moraaliseen ongelmaan, joka saattaa kohdata herkkätuntoisen ihmisen nykyään.» Esitettyään otteita Marxilta ja Engelsiltä Mills muotoilee sitten uudelleen heidän väitteensä, analysoi jäljelle jäänyttä »inventariota» (noudattaen huolellisesti omia kritiikkisääntöjään) ja tekee sen johtopäätöksen, että »klassillinen marxismi ei nykyään ole kehittyneen kapitalismin todellisten olosuhteitten pätevää

määrittelyä, vaan toiveiden sanelemaa poliittista kannanottoa (s.o. siitä, mitä toivotaan, puhutaan ikäänkuin se olisi todellisuutta)». Mills haluaisi säilyttää Marxin *metodin*, mutta hylätä hänen *mallinsa* riittämättömänä. Vastakohtadaksi »vulgääri-» ja »teennäisille» marxilaisille (samoin kuin luultavasti varsinaisille marxilaisille, jonka ryhmän Mills jättää määrittelemättä) Mills julistautuu »tavalliseksi» marxilaiseksi. Millsin mukaan vain tämä ryhmä (muita siihen kuuluvia ovat Luxemburg, Deutscher ja Lukacs) on käsitellyt »ratkaisematonta jännitystä Marxin tuotannossa... ja historiassa itsessään: humanismin ja determinismin, inhimillisen vapauden ja historiallisen välttämättömyyden välillä vallitsevaa jännitystä».

Toinen käsiteltävänä oleva kirja sisältää C. Wright Millsin kootut esseet ja on siksi korvaamaton lähde niille, jotka pyrkivät ymmärtämään tämän tutkijan merkitystä sosiaalitieteen kehitykselle yleensä ja erityisesti amerikkalaisen sosiaalitieteen kehitykselle. Sen materiaalin laajuus ja painokkuus, jota Mills näissä esseissä käsittelee, ilmaisee hänen henkisten kykyjensä määrän ja syvyyden. Marxilaisuus (joka ei ole helposti hallittava alue) on vain yksi hänen mielenkiintonsa kohteista. Tähän kokoelmaan sisältyy esseitä, jotka käsittelevät mm. tiedonsosiologiaa, valtaa ja amerikkalaista yhteiskuntaa, muinaisen Kiinan kieltä ja ajattelua, intellektuellien sosiaalista roolia sekä ideologiaa ja taloutta. Koska Mills oli kansanomaistaja yhtä paljon kuin tiedemies, teokseen sisältyvät myös esseet Englannin nuorista vihaisista miehistä, toisesta sukupuolesta ja amerikkalaisesta prostituoidusta.

Henkilökohtaisen käsitykseni mukaan C. Wright Mills oli älyllisesti eräs kypsimpiä yksilöitä (ehkä kypsän) amerikkalaisen sosiaalitieteen piirissä. Ajoittain hän arvosteli omaa yhteiskuntaansa, mutta hän oli ansainnut tämän oikeuden, ei vain siksi, että itse oli amerikkalaisen yhteiskunnan tuote, vaan koska hän oli nähnyt vaivaa oppiakseen älykkään erittelyn taidon. Hänen arvostelmansa eivät koskaan olleet huolimattomasti laadittuja, vaan hän oli aina tosissaan ja kunnioitti sosiaalista totuutta. Jos hän viimeisinä vuosinaan osoittikin tyynempää suhtautumista sosiaalisiin ongelmiin, niin syy oli hänen vaistomaisessa vakaumuksessaan, että hän alkoi menettää otteensa moniin asioihin ja hänen aikansa oli kulumassa umpeen.

On valitettavaa, että Millsillä ei tule olemaan tilaisuutta yhdistää Marxin, Freudin, Meadin ja Weberin teorioita — nämä kaikki ovat niitä klassillisen tradition harvoja valittuja jäseniä, joita hän niin suuresti arvosti. Sosiaalitutkijat ovat kuitenkin kiitollisuuden velassa C. Wright Millsille hänen valmiudesta tutkia yhteiskunnan vaikeimpia ongelmia, hänen päättäväisyydestään välttää kaikkea hämäryyttä ja hänen vaatimuksestaan klassillisen tradition säilyttämiseksi sosiaalitieteessä, johon hän antoi omankin panoksensa.

Jack L. Kangas